

Afrika – Základní údaje

Stručný přehled základních informací
o africkém kontinentu

Rozloha Afriky

Přibližně 30,37 milionů km²

Druhý největší kontinent po Asii

Asi 20 % zemské pevniny

Obyvatelstvo

Více než 1,4 miliardy obyvatel (2024)

Rychlý populační růst

Průměrný věk: **asi 19 let**

Mediánový věk: **přibližně 18,8 let**

Nejlidnatější země: Nigérie, Etiopie, Egypt, DR Kongo

Státy a jazyky

- 54 mezinárodně uznávaných států

Tisíce místních jazyků

Hlavní jazyky: arabština, angličtina,
francouzština, svahilština

Náboženství

- Islám (zejména sever Afriky)
- Křesťanství (zejména jih a východ)
- Tradiční africká náboženství

Geografické zajímavosti

- Nil – nejdelší řeka
- Kilimandžáro – nejvyšší hora (5 895 m)
- Sahara – největší poušť
- Velká jezera: Viktoriino, Tanganika, Malawi

Ekonomika a zdroje

- Bohatá na suroviny: ropa, zlato, diamanty
- Rozdíly mezi státy
- Potenciál v obnovitelných zdrojích a technologiích

Politika a společnost

- Různé formy vlády
- Výzvy: chudoba, korupce, klimatické změny
- Příležitosti: mladá populace, startupy, kultura

Historie Libye

Stručný přehled od starověku po
současnost

Starověk

- Fénické a kartaginské osady
- Řecké město Kyrene
- Součást římské provincie Afrika

Středověk a islám

7. století – arabská expanze

Islamizace a arabizace

Od 16. století součást Osmanské říše

Politika velmocí

- Dohoda byla vypracována diplomaty Markem Sykesem (Velká Británie) a Françoissem Georgesem-Picotem (Francie).
- Na veřejnost se dostala až po zveřejnění v ruských novinách Izvěstija a Pravda 23. listopadu 1917, což způsobilo rozhořčení mezi Araby, kteří očekávali nezávislost za podporu Spojencům proti Osmanské říši

Maloasisjká dohoda

Sykesova–Picotova dohoda byla tajná smlouva uzavřená 16. května 1916 mezi Velkou Británií a Francií, se souhlasem Ruské říše. Jejím cílem bylo rozdělit sféry vlivu a kontroly v oblastech Osmanské říše na Blízkém východě po očekávaném vítězství Spojenců v první světové válce

Důsledky dohody

- Britská sféra vlivu: Jižní Irák, Jordánsko, jižní část dnešního Izraele a Palestina, včetně přístavů Haifa a Akko pro přístup k moři.
- Francouzská sféra vlivu: Sýrie, Libanon a jihovýchodní část dnešního Turecka.
- Ruský zájem: Získání Istanbulu, tureckých úžin a části Arménie.
- Palestina: Měla být pod mezinárodní správou.

Italská kolonizace (1911–1943)

1911 – Itálie napadla Libyi

Fašistická vláda, tvrdá kolonizace

Odboj vedený Umarem al-Muchtárem

Druhá světová válka

- Severoafrická kampaň
- Britská a francouzská správa po válce

Nezávislost (1951)

- Vznik Království Libye
- Král Idrís I.
- První stát vytvořený pod záštitou OSN

Kaddáfího éra (1969–2011)

- Vojenský převrat, konec monarchie
- Znárodnění ropného průmyslu
- Izolace i pozdější zlepšení vztahů
- Vytvoření systému džamáhírije

Muammar Kaddáfí

- revoluční vůdce, politik a plukovník, který vládl Libyi od roku 1969 do roku 2011.
- Vystudoval vojenskou akademii a byl silně ovlivněn panarabským nacionalismem a myšlenkami Gamála Násira.
- 1969 provedl s dalšími mladými důstojníky nekrvavý převrat proti králi Idrísovi.
- Založil tzv. **Libyjskou arabskou republiku.**

Podpora SSSR

- <https://www.youtube.com/watch?v=0kU5MF4MjO4>
- https://www.youtube.com/watch?v=T6A5WXVuy_o

Třetí teorie

Jeho politická filozofie, nazývaná **třetí teorie**, byla shrnuta ve *Zelené knize*:

- Směs socialismu, přímé demokracie a islámu.
- Odmítal jak kapitalismus, tak komunismus.
- Usiloval o vytvoření "Jamáhírije" – státu řízeného lidmi skrze lidové výbory.

Podpora terorismu

Dlouhodobě podporoval různé revoluční hnutí a byl obviněn z podpory terorismu (např. atentát na let Pan Am 103 nad Lockerbie).

V 90. letech čelil sankcím OSN.

Po roce 2003 se pokusil o **normalizaci vztahů se Západem** – vzdal se programu zbraní hromadného ničení a přiblížil se Evropě.

Arabské jaro (2011)

https://www.youtube.com/watch?v=I_D7LLqufVE

- Protesty proti režimu
- Vojenský zásah NATO
- Smrt Kaddáfího, pád režimu

Občanská válka a dnešek

- Rozdělení země
- Dvě vlády, ozbrojené milice
- Snaha o sjednocení a stabilizaci
- Strategická poloha a ropné bohatství

Rozdělení Libye

Rozdělení Libye

Oblast	Vláda	Centrum	Podpora
Západní Libye	Mezinárodně uznaná Vláda národní jednoty (GNU)	Tripolis	OSN, Turecko, Itálie
Východní Libye	Libyjská národní armáda (LNA) pod vedením generála Chalífy Haftara	Benghází	Egypt, Rusko, SAE

Generál Chalífa Haftar

- bývalý generál Kaddáfího armády, později v exilu v USA
- Od roku 2014 velitel LNA – hlavní postava východní Libye
- V roce 2019 zahájil ofenzívu na Tripolis, kterou ale nedokončil kvůli odporu a turecké vojenské podpoře GNU
- Má podporu cizích žoldáků (Wagnerova skupina) a arabských režimů
- <https://www.youtube.com/watch?v=qcDEc7gDYGk&t=28s>

Politická situace

Oficiálně byla v roce 2021 vytvořena **přechodná vláda (GNU)**, ale **volby byly odloženy**

Obě vlády (Tripolis a Běnghází) fungují paralelně
OSN a EU se snaží o sjednocení státních institucí,
ale **mírový proces stagnuje**

Vojenské operace v Mali (2023–2025)

Klíčové události, aktéři a geopolitický
vývoj

Assimi Goita

Narozen: listopadu 1983, Bamako, Mali

Srpen 2020: Vedení převratu proti prezidentovi Ibrahimovi Boubacaru Keïtovi

Září 2020: Jmenován viceprezidentem přechodné vlády

Květen 2021: Druhý převrat; prohlášen za přechodného prezidenta

[//www.youtube.com/watch?v=MCQ0TKoJ1vs](https://www.youtube.com/watch?v=MCQ0TKoJ1vs)

Politické reformy

Červen 2023: Referendum o nové ústavě; posílení
prezidentských pravomocí

Říjen 2024: Povýšení na generála armády

2024: Odložení voleb na neurčito

Červenec 2023: Účast na summitu Rusko-Afrika v
Petrohradu

Říjen 2023: Telefonát s Vladimírem Putinem;
diskuse o bezpečnosti a obchodu

2023: Podpora vojenské junty v Nigeru

Výcviková mise EU EUTM Mali (2013–2024)

Od roku 2013 se Česká republika účastnila **Výcvikové mise Evropské unie v Mali (EUTM Mali)**, zaměřené na výcvik a podporu malijských ozbrojených sil.

Čeští vojáci se podíleli na ochraně velitelství mise v Bamaku a výcviku malijských jednotek.

Mise EUTM Mali byla ukončena 17. května 2024.

Operace Barkhane a Task Force Takuba (2020–2022)

V roce 2020 schválila česká vláda vyslání až 60 vojáků do **operace Barkhane**, vedené Francií, zaměřené na boj proti terorismu v oblasti Sahelu.

Čeští vojáci se zapojili do **Task Force Takuba**, evropské jednotky speciálních sil, která podporovala malijské ozbrojené síly v boji proti islamistickým skupinám.

- Účast České republiky v této operaci byla ukončena k 31. prosinci 2022.

Mise OSN MINUSMA (od 2013)

Česká republika se od roku 2013 podílí na
**Multidimenzionální integrované stabilizační
misi OSN v Mali (MINUSMA).**

Čeští vojáci plnili úkoly v oblasti ochrany,
logistiky a výcviku.

V roce 2023 byla mise MINUSMA ukončena na
žádost malijské vlády

Výcviková mise EU v Mali (EUTM)

Začátek účasti: 2013

Cíl: Výcvik a posilování kapacit malijských ozbrojených sil

Počet českých vojáků: Až 120

Hlavní úkoly:

- Ochrana velitelství mise v Bamaku
- Výcvik malijských vojáků v centrech Koulikoro a Sikasso
- Zajištění bezpečnosti a logistické podpory

Velení mise: Česká armáda vedla misi dvakrát, v letech 2020 a 2022

- **Konec účasti:** 31.12.2022

Stabilizační mise OSN v Mali (MINUSMA)

Začátek účasti: 2016

Cíl: Stabilizace země a podpora politických procesů

Počet českých vojáků: Do 25 příslušníků speciálních sil

Hlavní úkoly:

- Speciální průzkum a zpravodajská činnost v oblasti Gao
- Spolupráce s dánskými a nizozemskými jednotkami

Konec mise: prosince 2023

Operace Barkhane a Task Force Takuba

Začátek účasti: 2020

Cíl: Boj proti teroristickým skupinám v regionu Sahelu

Počet českých vojáků: Součást Task Force Takuba

Hlavní úkoly:

- Poradenská a asistenční činnost pro malijské jednotky
- Spolupráce s francouzskými a dalšími evropskými jednotkami
- **Konec účasti:** 202

Ofenziva v Kidalu (říjen–prosinec 2023)

- Společná ofenziva malijské armády a Wagnerovy skupiny
- Cíl: znovuzískání kontroly nad regionem Kidal
- Klíčová města: Tessalit, Aguelhok, Kidal
- Výsledek: vysídlení civilistů, eskalace napětí

Bitva u Tinzaouatenu (červenec 2024)

- Přepad malijských a Wagnerových jednotek Tuarežskými povstalci
- Významné ztráty – jedna z největších porážek Wagnerovců v Africe

Útok v Labbezanze (prosinec 2023)

- Útok IS Sahel na malijskou základnu
- Dočasné obsazení základny, značné ztráty
- Operace Moniko: lednový protiútok a obnovení kontroly

Geopolitický kontext

Odklon Mali od Západu po převratech
2020/2021

Posílení vztahů s Ruskem a příchod Wagnerovy
skupiny

Ukončení misí MINUSMA (OSN) a EUTM (EU) v
roce 2023/2024

Současná situace (2025)

Vláda a Wagnerovci ovládají většinu severu

Aktivní islamistické a Tuarežské frakce

Bezpečnostní situace zůstává nestabilní

Česká účast v Mali a převrat v Nigeru

Přehled mezinárodních misí a
klíčových událostí v Sahelu

Převrat v Nigeru (26. 7. 2023)

- Zadržení prezidenta Mohameda Bazouma prezidentskou gardou
- Generál Abdourahamane Tchiani se prohlásil vůdcem
- Založení junty

Důvody převratu

- Kritika vedení země, neefektivní boj proti povstalcům
- Obava z odvolání generála Tchianiho
- Nestabilita a nedůvěra v instituce

Mezinárodní reakce

- ECOWAS hrozí intervencí
- Odsouzení převratu OSN, EU, Francií
- Blokace pomoci, ekonomické sankce

Válka v Sudánu

Od dubna 2023 je Súdán sužován brutální občanskou válkou mezi armádou vedenou generálem Abdel Fattah al-Burhanem a polovojenskými jednotkami Rapid Support Forces (RSF) pod velením Mohameda Hamdana Dagala (Hemedti).

Důsledky války

Konflikt si vyžádal desítky tisíc obětí a téměř 13 milionů lidí bylo nuceno opustit své domovy. Situace v regionu Dárfúr je obzvláště kritická, kde RSF čelí obviněním z genocidy a válečných zločinů.

Mezinárodní společenství, včetně OSN, označuje tuto krizi za nejhorší humanitární katastrofu současnosti

Demokratická republika Kongo: Ofenziva M23 a regionální napětí

Východní část DR Kongo je dějištěm rozsáhlých bojů mezi vládními silami a rebely z hnutí M23, které je údajně podporováno Rwandou.

V únoru 2025 M23 obsadilo klíčová města Goma a Bukavu, což vedlo k masovému vysídlení obyvatelstva a humanitární krizi.

Navzdory probíhajícím mírovým jednáním v Dauhá zůstává situace napjatá a nestabilní

Etiopie: Napětí na hranici s Eritreou

V oblasti Tigray v Etiopii přetrvává křehké příměří po předchozím konfliktu.

Napětí na hranici s Eritreou a vnitřní politické spory ohrožují stabilitu země.

Mezinárodní pozorovatelé varují před možným obnovením bojů, které by mohly mít vážné regionální dopady.

Další konflikty v Africe

Niger: V Sahelu pokračují útoky islamistických skupin, což zhoršuje humanitární situaci a ohrožuje bezpečnost v regionu.

Somálsko: Boj proti skupině al-Šabáb pokračuje, přičemž vláda čelí výzvám v oblasti bezpečnosti a politické stability.

Války v Jemenu

- **Hútíové** (také známí jako Ansar Alláh) jsou šíitské povstalecké hnutí v Jemenu, které od roku 2014 ovládá značnou část země.
- Od října 2023, v souvislosti s válkou mezi Izraelem a Hamásem, zahájili Hútíové řadu útoků na mezinárodní lodní dopravu v Rudém moři, přičemž tvrdí, že cílí na plavidla spojená s Izraelem.

Bezpečnostní dopady

Útoky však často zasahují i lodě bez přímého napojení na Izrael, což ohrožuje globální námořní obchod a bezpečnost.

Do poloviny března 2025 provedli Hútíové více než 190 útoků na obchodní plavidla, přičemž dvě lodě potopili a jednu zajali. Tyto akce vedly k úmrtí nejméně čtyř námořníků.

Americká vojenská odpověď

V reakci na tyto útoky zahájily Spojené státy 15. března 2025 rozsáhlou vojenskou operaci s názvem *Operation Rough Rider*, která zahrnuje letecké a námořní údery na Hútíe v Jemenu.

Cílem je narušit jejich schopnost útočit na lodní dopravu a omezit jejich vojenské kapacity

Dopady

- Podle zpráv Hútíů si americké nálety vyžádaly desítky obětí mezi civilisty, včetně žen a dětí. Například při útoku na vodní projekt v oblasti Al Mansúrija zahynuli nejméně čtyři lidé.
- Navzdory americkým úderům Hútíové pokračují v útocích, včetně pokusů o útoky na americké válečné lodě v Rudém moři a vypouštění dronů a raket směrem k Izraeli. Některé z těchto útoků byly zachyceny izraelskou protivzdušnou obranou

Mezinárodní dopady

- **Obchodní trasy:** Útoky Hútíů a následné vojenské operace vedly k výraznému poklesu lodní dopravy v Rudém moři, což má negativní dopad na globální obchod a příjmy zemí jako je Egypt, který je závislý na tranzitních poplatcích z Suezského průplavu.
- **Diplomatické napětí:** Spojené státy a jejich spojenci vyzývají Írán, aby ukončil podporu Hútíů. Írán však popírá přímé zapojení, i když existují důkazy o dodávkách zbraní a technologií

Wagnerova skupina

Wagnerova skupina je ruská polovojenská organizace (PMC – private military company), která je neformálně napojená na ruský stát, konkrétně na Ministerstvo obrany Ruské federace a ruské zpravodajské služby.

Oficiálně nebyla nikdy součástí ruské armády, ale v praxi funguje jako prodloužená ruka ruského státu

Motivace pro působení v Africe

Politický vliv: rozšiřování geopolitického vlivu v konkurenci s USA, EU a Čínou.

Ekonomické zájmy: přístup ke strategickým surovinám (zlato, diamanty, ropa, uran).

Bezpečnostní spolupráce: partnerství s režimy, které čelí vnitřní opozici nebo západní izolaci.

Středoafriická republika

Rok vstupu: 2018

Role: ochrana prezidenta Touadéry, výcvik armády, boj proti povstalcům.

Ekonomické zisky: přístup k dolům na zlato a diamanty skrze firmy napojené na Wagner (např. Lobaye Invest).

Propaganda: šíření proruského narativu prostřednictvím médií a sociálních sítí.

Mali

Rok vstupu: 2021

Důvod: po odchodu francouzských jednotek nahradili Wagnerovci francouzskou přítomnost.

Role: boj proti islamistickým skupinám, ochrana režimu.

Obvinění: účast na masakrech civilistů (např. v Moura, 2022).

Libye

Od roku: 2019

Role: podpora generála Haftara v občanské válce proti mezinárodně uznané vládě.

Aktivity: nasazení žoldnéřů, dodávky zbraní, výstavba obranných struktur.

Role: spolupráce s vojenským režimem, ochrana těžby zlata.

Obvinění: podpora obou stran konfliktu (RSF i armády) za účelem udržení chaosu a vlivu.

Súdán

Role: spolupráce s vojenským režimem, ochrana těžby zlata.

Obvinění: podpora obou stran konfliktu (RSF i armády) za účelem udržení chaosu a vlivu.

Dopady

Působení Wagnerovy skupiny v Africe je příkladem moderního neokolonialismu ve vojenské formě.

Pro Rusko představuje levný a flexibilní nástroj geopolitického vlivu.

Pro africké státy často krátkodobou "stabilitu", která však vede k dlouhodobé závislosti, násilí a vykořisťování